

License Information

Study Notes - Book Intros (Tyndale) (Swahili) is based on: Tyndale Open Study Notes, [Tyndale House Publishers](#), 2019, which is licensed under a [CC BY-SA 4.0 license](#).

This PDF version is provided under the same license.

Study Notes - Book Intros (Tyndale)

Waebrania

Je, umewahi kumjua mtu ambaye aligeuka na kumwacha Kristo na kanisa na kuondoka tu? Labda umepambana kudumisha ahadi yako ya Kikristo unapokumbana na hali ya kukata tamaa, kuchanganyikiwa kiroho, kupoteza mtazamo, au mateso ya wazi. Kitabu cha Waebrania kinatuongoza kwa Kristo. Kinatoa mwanga kusaidia Wakristo wanaopambana kumwona Yesu kwa uwazi na kusimama imara.

Mpangilio

Wakati Ukristo uliposambaa katika ulimwengu wa Mediterania, wafuasi wa kwanza wa Yesu Kristo walikabili changamoto kubwa. Jamii ya Kigiriki na Kirumi haikuelewa na haikuamini Wayahudi na Wakristo na iliwachukulia kama "wasiomwamini Mungu" kwa sababu hawakuamini miungu ya Kigiriki au Kirumi. Upinzani dhidi ya Ukristo pia uliibuka kutoka ndani ya Uyahudi wa jadi. Wayahudi wengi walimkataa Yesu kama Masihi. Wale waliogeukia imani katika Kristo—kutoka asili ya Kiyahudi au Mataifa—mara nyingi walilipa gharama kubwa katika kazi zao, miunganisho ya kifamilia, urafiki, na mashirika mengine ya kijamii. Mateso ya Wakristo yalikuwa ya kawaida.

Waumini ambao Waraka kwa Waebrania uliandikiwa engine walikuwa sehemu ya kundi la makanisa ya nyumbani huko Roma mwanzoni mwa miaka ya 60 Baada ya Kristo (BK). Jumuiya ya Kikristo huko Roma huenda ilianzishwa katika miaka ya 30 BK wakati wale waliokuwepo kwenye Pentekoste ([Matendo 2:10](#)) waliporudi nyumbani. Waumini wa Roma walionyesha ujasiri na uvumilivu ([Waebrania 10:32-34](#)), lakini kufikia wakati Waraka kwa Waebrania uliandikwa, hari ya kiroho ya baadhi yao ilikuwa imepoa ([5:11-14](#)), na mtazamo wao wa kitheolojia ulipotoshwa ([Waeb 2:1](#)). Baadhi walikuwa hata wamemwacha Kristo na kanisa ([6:4-8](#)).

Muhtasari

Waebrania ni jibu la kichungaji lenye nguvu, liloundwa vizuri kwa mahitaji ya watu wanaohangaika. Katika mtindo wa mahubiri ya karne ya kwanza, mwandishi anabadilisha kati ya *ufafanuzi* juu ya mtu na kazi ya Kristo na *maonyo* kwa wasikilizaji kuhusu utiifu na uvumilivu. Kupitia majadiliano ya kina juu ya Mwana wa Mungu, pamoja na maonyo, changamoto, mifano, na vikumbusho vya uaminifu wa Mungu, mwandishi anawahimiza wasomaji kudumu katika kumfuata Kristo.

Kulingana na utangulizi wa mahubiri yote ([Waeb1:1-4](#)), *ufafanuzi* wa mwandishi kuhusu ubora wa Kristo unakua katika harakati mbili kuu. Harakati ya kwanza ([1:5-2:18](#)) inaeleza uhusiano wa Mwana na malaika. Malaika ni watumishi ([1:6-7, 14](#)), lakini Mwana aliyeinuliwa ([1:13](#)), akiwa na uhusiano wa kipekee na Baba ([1:5](#)), ni Bwana, muumba, na mlinzi wa ulimwengu—kwa kweli, yeye ni Mungu ([1:8-12](#)). Mwandishi anawahimiza wasikilizaji wazingatie kwa umakini mkubwa ujumbe wa wokovu waliyopewa ([2:1-4](#)), kisha anaendelea na *ufafanuzi*. Nafasi ya Kristo aliyeinuliwa ilikuwa chini ya malaika kwa muda alipokuwa mwanadamu ([2:5-9](#)); Yesu alichukua mwili na damu ili afe kutuweka huru ([2:10-18](#)). *Ufanuzi* wa kwanza unafuatiwa na himizo ([3:1-4:13](#)) linalolenga hitaji la utiifu wa uaminifu na ahadi inayoendelea ya pumziko kwa watu wa Mungu.

Harakati ya pili ya maelezo ([Waeb:4:14-10:18](#)) inazungumzia nafasi ya Mwana, Kuhani wetu Mkuu, kuhusiana na mfumo wa dhabihu wa Agano la Kale. Baada ya kuanzisha mada hii [4:14-16](#), mwandishi anazungumzia uteuzi wa Mwana kama Kuhani Mkuu bora zaidi ([5:1-10](#)) na anakabiliana na jamii kuhusu hali yao ya kutokoma kiroho ([5:11-6:20](#)). Majadiliano ya ubora wa Melkizedeki juu ya makuhani wa Lawi ([7:1-10](#)) yanaweka msingi wa kumtambulisha Yesu kama Kuhani Mkuu bora zaidi kulingana na utaratibu wa Melkizedeki ([7:11-28](#)). Kwa ufupi, Yesu hakuwekwa kulingana na mila za sheria ya Agano la Kale, ambayo ilisema kwamba makuhani wanapaswa kutoka kabile la Lawi. Badala yake, aliteuliwa na Mungu kwa kiapo, kwa msingi wa maisha yake yasiyoharibika. Maelezo hayo kisha yanazingatia sadaka bora ya Kuhani Mkuu huyu aliyechaguliwa ([8:3-10:18](#)). Kama makuhani wa duniani, kuhani huyu bora alihitaji kutoa sadaka

kwa ajili ya dhambi, lakini sadaka yake ilikuwa sadaka ya agano jipya ([8:7-13](#)) ambayo ilikuwa bora kuliko ile ya zamani ([9:1-10:18](#)).

Sehemu kuu ya mwisho ([Waeb 10:19-13:25](#)) ni himizo linalowapa wasikilizaji changamoto ya kujibu kwa uaminifu ujumbe kuhusu Kristo. Kitabu kinamalizika kwa baraka na hitimisho rasmi ([13:20-25](#)).

Uandishi

Tofauti na barua nyingi nyingine za Agano Jipy, Waebrania haianzi kwa kumtambulisha mwandishi wake na wapokezi; wasomi wengi leo wanaamini kwamba hii ni kwa sababu kitabu hiki kilikuwa kimeandikwa awali kama mahubiri. Tangu karne za mwanzo za kanisa, uandishi wa Waebrania umekuwa ukijadiliwa sana. Kitabu kilisambazwa pamoja na barua za Paulo, na baadhi ya baba wa kanisa katika nusu ya mashariki ya ulimwengu wa Mediterania (kama vile Origen na Klementi wa Aleksandria) walidai kwamba Paulo alikuwa mwandishi. Wengine, hasa karibu na Roma, hawakufikiri kwamba Paulo alikuwa ameandika kitabu hicho.

Karibu wasomi wote leo wanakubaliana kwamba Paulo hakuwa mwandishi wa Waebrania. Kwanza, katika [Waeb 2:3](#), mwandishi anaonyeshwa kama aliyepokea Habari Njema kutoka kwa mashahidi wa awali waliomfuata Kristo, na hii haionekani kabisa kama Paulo (tazama [War 1:1; 1 Kor 15:8; Gal 1:11-16](#)). Pili, mtindo, picha za kitheolojia, na msamiati ni tofauti kabisa na wa Paulo; kwa mfano, Waebrania hutumia maneno 169 ambayo hayapatikani kwingineko katika Agano Jipy.

Kwa karne nyingi, waandishi wengine wengi wa kitabu hicho wamependekezwa, kama vile Filipo, Prisila, Luka, Barnaba, Yuda, na Klementi wa Roma. Mojawapo ya mawazo maarufu zaidi, tangu Martin Luther alipotoa pendelezo hilo, ni kwamba Apolo aliandika. Luka anamwelezea Apolo katika [Matendo 18:24-26](#) kama mtu fasaha kutoka Aleksandria ambaye alikuwa mzungumzaji na mhubiri mwenye nguvu.

Ingawa hatuwezi kumtambua mwandishi wa Waebrania kwa uhakika, uchunguzi makini wa kitabu hiki unafichua mengi kumhusu. Kwanza, Kigiriki bora ambacho kitabu hiki kimeandikwa na namna zake za ufasaha zinaonyesha mtu aliyeelimika sana. Pili, mwandishi wa Waebrania lazima alikuwa mhubiri mwenye nguvu, aliyefunzwa katika tafsiri na ufanuzi, ambaye alikuwa amehifadhi sehemu kubwa za Agano la Kale. Tatu, na muhimu zaidi, mwandishi huyu alikuwa kiongozi Mkristo mwenye wasiwasi mkubwa ambaye aliwahutubia wasomaji wake kwa haraka na kwa shauku. Waebrania si tu maandiko ya kitaaluma, bali ni ombi la kichungaji linaloshindania miyo na akili za wale wanaoangaika katika msimamo wao wa Kikristo.

Wapokeaji

Mwandishi anaandika, "Wasalimuni viongozi wenu wote na waumini wote hapo. Waumini kutoka Italia wanawatumia salamu zao" ([Waeb 13:24](#)). Mwandishi anaonekana alikuwa akiandika baruwa ya kujibu Italia, na pengine kuandikia Roma, akituma salamu kutoka kwa Wakristo wa Italia ambao walikuwa wamesafiri nje ya nchi.

Wale waliotajwa katika barua hii wanaonekana kuwa na historia fulani katika ibada ya Kiyahudi. Matumizi ya mwandishi wa Agano la Kale na dhana za kitheolojia zilizowasilishwa zingekuwa za kawaida kwa wale wa sinagogi katika ulimwengu wa Mediterania. Hii haimaanishi kwamba wote waliopokea walikuwa Wayahudi, kwani watu wengi wa Mataifa walikuwa sehemu ya sinagogi kama "wanaomtii Mungu" waliomwabudu Mungu wa Israeli.

Sababu ya Kuandika

Baadhi ya watu katika jamii ya Kikristo walikuwa dhahiri wakiangaika kudumisha ahadi yao kwani walikuwa wanateswa. Vifungu kama [Waeb 10:32-39](#) vinapendekeza kwamba kundi hili la waumini, ambalo lilikuwa limekabiliwa na mateso hapo awali, lilikuwa linakabiliwa tena. Katika tanuru la kusimama kwa ajili ya Kristo na kanisa mbele ya upinzani wa umma, baadhi walikuwa wanalegea kiroho na wengine walikuwa wameacha imani kabisa. Mwandishi hivyo anawapa changamoto kundi hili linalojiita wafuasi wa Kristo waweze kudumu katika kukiri kwao kwa Kristo hadharani.

Ikiwa tuna uhakika kwamba Roma ni mahali panapolengwa kwa kitabu hiki, neno hili la himizo huenda lilichochewa na mateso yaliyotokea chini ya mfalme Nero, ambaye mateso yake makali na kuuawa kwa Wakristo katikati ya mwaka wa 60 BK yanajulikana sana. Inawezekana pia kwamba Waembrania iliandikwa baada ya mwaka 70 BK. Hii inaonekana kuwa na uwezekano mdogo, hata hivyo, kwa sababu wakati Waembrania iliandikwa, inaonekana hakuna mtu katika jamii aliyekuwa amekumbana na kifo cha imani (tazama [Waeb 12:4](#)), lakini shinikizo la mateso lilikuwa linaongezeka.

Maana na Ujumbe

Mungu amenena kuhusu Mwana wake na kupitia Mwana wake ([Waeb 1:1-3](#)), na kuna matokeo mabaya kwa wale ambao hawasikilizi na kuitikia kwa utiifu neno hilo ([Waeb 2:1-3](#)). Mwishowe, Yesu, muumba na mtunzaji wa ulimwengu ([Waeb 1:2-3](#)), ataondoa mpangilio wa uumbaji kama mtu anavyokunja nguo ya zamani ([Waeb 1:10-12](#)).

Yesu anastahili sana kujitolea kwetu, ibada, na kudumu katika imani. Yeye ni bora kuliko malaika ([Waeb 1:5-14](#)), kuliko Mose ([3:1-6](#)), na kuliko ukuhani wa Walawi wa agano la kale ([5:1-10; 7:1-28](#)).

Yesu ameweka agano jipya la mbinguni, akijitoa mwenyewe mara moja kwa wote kupitia kifo chake mwenyewe ([Waeb 8:3-10:18](#)). Katika mwili wake alistahimili kama Mwana mwaminifu ([3:1-6; 5:7-8; 12:1-2](#)), na katika utukufu wake anatawala kama Bwana mkuu wa ulimwengu ([1:2-4, 8-13](#)). Yesu hivyo anatupatia msingi bora wa kuendelea katika maisha ya Kikristo na kuwa na tumaini kwa siku zijazo.

Tunaweza pia kuangalia mifano chanya ya wengine ambao wamekuwa waaminifu katika safari yao ya kuelekea mji wa milele wa Mungu (tazama [Waeb 6:13-15; 10:32-39; 11:1-40](#)), na mifano hasi ya wale waliopotea kwa kutotii (tazama [3:7-19; 6:4-8](#)). Na tunaweza kukumbatia ahadi za Mungu kwetu kuhusu urithi wetu kama watoto wake ([4:3-11; 6:13-20; 12:22-24](#)).

Kutokana na Yesu, tunaweza kuishi kama wanachama waaminifu wa jamii ya Kikristo katika mahusiano yetu na katika ibada zetu ([Waeb 13:1-17](#)). Kudumu kwetu wetu katika imani ya Kikristo utalingana moja kwa moja na uwazi wa kuelewa Yesu ni nani na alichotimiza kwa niaba yetu.